

Yleisten kirjastojen tilasto-ohjeet 2024

Julkaistu 18.12.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa aluehallintovirastojen kanssa kuntien yleisten kirjastojen kansallisesta perustilastoinnista. Tilastoinnin tarkoitus on tuottaa tietoja kirjastopalvelujen arviointiin ja kehittämiseen.

Valtakunnallisen tilastoinnin perustana on laki yleisistä kirjastoista (1492/2016). Pyrimme tilastoilla kuvaamaan kirjastojen toimintaa ja palveluja kirjastolakiin peilaten, melko yleisellä tasolla. Toisaalta pyrimme pitämään huolen, etteivät tietyt aikasarjat katkea, vaikka laki ja palvelut muuttuvat. Kaikkea ei voi eikä kannata tilastoida valtakunnallisesti. Kirjastot voivat halutessaan tilastoida toimintaansa valtakunnallisia tilastoja tarkemmin kunnan tietotarpeen mukaisesti.

Tarkennuksia tilasto-ohjeisiin löytyy avin verkkosivuilta, jonne on kerätty [usein kysytyjä kysymyksiä tilastoista](#).

Sisällys

1 Aineistot: E-aineistot	2
2 Aineistot: Hankinnat	7
3 Aineistot: Kokoelmat	8
4 Aineisto: Lainaus.....	8
5 Aineistot: Lehdet	10
6 Aineistot: Poistot	10
7 Henkilökunta	10
8 Käyttäjäkoulutus	11
9 Käyttäjät.....	12
10 Muut tilastot	14
11 Näyttelyt.....	14
12 Talous	14
13 Tapahtumat.....	15
14 Toimipisteet.....	17

1 Aineistot: E-aineistot

Tilastoidaan vain maksullisia e-aineistoja.

- ✓ E-kirjakokoelma (laskennallinen) (sis. e-äänikirjat)
- ✓ E-kirjakokoelma (todellinen) (sis. e-äänikirjat)
- ✓ E-kirjojen hankinnat (sis. e-äänikirjat)
- ✓ E-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttökerrat (= lainaus)
- ✓ E-lehtien käyttökerrat
- ✓ E-musiikin käyttökerrat
- ✓ E-tietokantojen käyttökerrat (viitetietokannoista haut, aineistotietokannoista lataukset)
- ✓ E-kuvatallenteiden käyttökerrat (=katselut)
- ✓ E-aineiston hankintakulut (sis. sisältö- ja alustamaksut)

E-aineistojen tilastointi

- Aloitathan kirjastosi tilastotietojen haun pyytämällä admin-tunnukset palvelun tarjoajalta.
- Kimppakokoelmat, -hankinnat ja -lainat jaetaan alueelle asukasluvun mukaan, mikäli palvelusta ei saada tarkempaa, kuntakohtaista tietoa.
- E-kirjat tilastoidaan kokonaisuutena eikä lajittelua kaunoon/tietoon, lasten/aikuisten kirjoihin tai kielen mukaan tehdä.
- Muista käyttökerta- ja hankintatietoja hakiessasi rajata tilastoitavaksi vuodeksi!

Kuntien yhteinen e-kirjasto

Jos kuntasi on liittynyt kuntien yhteiseen e-kirjastoon vuonna 2024, E-kirjasto toimittaa kuntaasi **e- ja äänikirjatilaston**, jossa on kuntakohtaiset lainat ja kokoelmatilastot. Voit itse katsoa **e-lehtitilaston** <https://partners-staging.epress.fi/>. Kuntakohtaiset luvut löytyvät kohdasta Audiences, luetaan sarake "views".

Huom! Muista laskea E-kirjaston tilastolukuihin yhteen myös tilastot niistä e-aineistopalveluista, jotka kunnallasi on ollut 2024 alkuvuoden ennen E-kirjastoon liittymistä ja/tai koko vuoden E-kirjaston kanssa rinnakkain. Ohjeet tilastopointointiin löydät tämän luvun e-aineistotilastoinnin ohjeista.

Jos et muistanut ottaa e-aineistopalvelujen tilastoja talteen ennen sopimusten päättymistä eikä sinulla ole enää pääsyä palveluihin, ole yhteydessä suoraan palvelutarjoajaan.

E-kirjojen käyttökerrat, kokoelmat ja hankinnat

E-kirjakokoelma (todellinen)

- Yhteiskokoelmia **ei jaeta asukasluvun suhteessa**, vaan ilmoitetaan kunnittain koko yhteistyöalueen yhteisten lisenssien määrä. Kunta lisää mahdolliset kunnan yksin hankkimien e- ja äänikirjojen lisenssit.

E-kirjakokoelma (laskennallinen)

- Tässä kentässä yhteiskokoelmat (esim. kimpan yhteiset) on jaettu asukasluvulla. Todellisen ja laskennallisen e-kirjakokoelman luku on sama, jos kunta ei ole osa kimppaa.

Pay per view -aineistoista ilmoitetaan kunnittain **koko potentiaalinen kokoelma**/nimekemäärä.

E-aineistojen **käyttökerrat** yhteiskäytössä olevista kokoelmista ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

Ellibs

Palvelun tilastoja saadaan kahdesta eri näkymästä.

E-kirjakokoelma ja e- kirjojen käyttökerrat luetaan Ellibs-kirjaston ylläpitosivulta osoitteesta https://www.ellibslibrary.com/kimpan_nimi (esim www.ellibslibrary.com/helmet). Vain tämän reitin kautta toimii myöhemmin esitettävä ”suodatus lisenssin omistajan mukaan”. Kirjautumisen jälkeen valitse Hallinnointi ja välilehti Tilastot.

Tilastojen yleiskatsaus –välilehdeltä saat kokoelman koon ja lainamäärät. Lisenssien ja lainojen tilastoiden lukemiseen tilastoa rajataan ”suodata lisenssin omistajan mukaan” toiminnolla. Muista tehdä aikarajaus vuoteen 2022.

E-kirjakokoelman lisenssit lasketaan rajaamalla ”*lisenssin omistajaksi*” **oma kimppa/kirjasto**. Lisenssien määrän saat laskemalla yhteen ”*E-kirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa*” ja ”*Äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa*”. Lukuoikeuksien määrä luetaan tilaston ”31.12.2022” sarakkeesta. Tilastoon otetaan vain oman kirjaston/kimpan kokoelmaluvut, **Valtakunnallista lasten ja nuorten kokoelmasta** ei lisenssejä tilastoida alueittain.

Tilastojen yleiskatsaus

Alkaen: 01.01.2022 (Formaatti: 20.12.2022) Päättyen: 20.12.2022 (Formaatti: 20.12.2022) Suodata lisenssin omistajan mukaan: Helmet-kirjastot Hae Palauta oletusarvoihin

	Määrä annetulta ajanjaksolta	20.12.2022	
Hankittuja e-kirjoja	3898	5425	(Nykyisiä: 5436)
Hankittuja e-äänikirjoja	2575	2575	(Nykyisiä: 2580)
Hankittujen e-kirjojen lukuoikeuksen määrä kokoelmassa	6753	9052	(Nykyisiä: 9276)
Hankittujen äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	7869	7869	(Nykyisiä: 8137)
E-kirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Äänikirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)

E-kirjojen käyttökerrat (lainat) saat samalta välilehdeltä kuin lisenssien määrän, laskemalla yhteen "Lainattuja e-kirjoja" ja "Lainattuja e-äänikirjoja". Kirjaston **lainoihin lasketaan mukaan myös Lasten ja nuorten valtakunnallisen kokoelman lainat**. Suodata lainat "lisenssin omistaja" vaihtoehto "Kaikki aineistot". Lainat ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

Tilastojen yleiskatsaus

Alkaen: 01.01.2022 (Formaatti: 20.12.2022) Päättyen: 20.12.2022 (Formaatti: 20.12.2022) Suodata lisenssin omistajan mukaan: Kaikki aineistot Helmet-kirjastot Yleisten kirjastojen rinnakkaiskokoelma Kaikki aineistot Hae Palauta oletusarvoihin

	Määrä annetulta ajanjaksolta	20.12.2022	
Hankittuja e-kirjoja	3898	5425	(Nykyisiä: 5436)
Hankittuja e-äänikirjoja	2575	2575	(Nykyisiä: 2580)
Hankittujen e-kirjojen lukuoikeuksen määrä kokoelmassa	6753	9052	(Nykyisiä: 9276)
Hankittujen äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	7869	7869	(Nykyisiä: 8137)
E-kirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Äänikirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Lainattuja e-kirjoja	165911	(Nykyisiä: 3590)	
Lainattuja e-äänikirjoja	170521	(Nykyisiä: 3923)	

E-kirjojen hankinnat luetaan osoitteesta <https://www.ellibs.com/fi/user>. Sivun oikeassa laidassa on Tilaukset, josta löytyy tilaushistoria. Laskemalla yhteen Tuotteet -sarakkeen luvut vuoden 2023 osalta saat e-kirja- ja e-äänikirjahankinnat kyseisenä vuonna. E-kirjojen hankinnat ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

BIBLIO (ent eLib) - tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivulta osoitteesta <https://admin.elib.se/login.aspx>.

E-kirjakokoelman ottamiseen vaikuttaa kirjastossa käytössä oleva lisenssimalli.

- Mikäli kirjastossa on käytössä rajoitetun yhtäaikaisen käytön vuosilisenssi, kokoelma on lisenssien määrä 31.12.2022. Lisenssien määrä löytyy ”*List unit license*” –kohdasta Total License.
- Mikäli kirjastossa on käytössä Pay per Use –lisenssi, kokoelma on vuoden 2022 aikana kokoelmassa olleiden **nimekkeiden** kokonaismäärä, joita on ollut mahdollisuus lainata.
- Mikäli kirjastossa on käytössä molemmat lisenssimallit, on kokoelma kokoelmassa olleiden Pay per view -nimekkeiden määrä lisättynä vuosilisenssien määrällä.

E-kirjojen hankintojen ottamiseen vaikuttaa kirjastossa käytössä oleva lisenssimalli.

- Mikäli kirjastossa on käytössä rajoitetun yhtäaikaisen käytön vuosilisenssi, hankinnat saa laskemalla vuoden 2022 laskuista lisenssien määrät.
- Mikäli kirjastossa on käytössä Pay per Use –lisenssi, hankinnat ovat sama kuin lainamäärä.
- Mikäli kirjastossa on käytössä molemmat lisenssimallit, on hankinnat lainamäärä plus lisenssien määrä.

E-kirjojen käyttökerrat (lainat) saadaan ”*Loans by period*” ja laskemalla vuoden 2022 e- ja äänikirjalainat yhteen.

Overdrive luetaan osoitteesta <https://marketplace.overdrive.com/Account/Login>.

E-kirjakokoelman lisenssit saadaan Insights välilehdeltä, valitaan title status & usage; haun valinnat: date ”specific”, alkupvm jätetään tyhjäksi, loppupvm 31.12.2022. Raportista lasketaan yhteen:

- OC/OU –copies
- Simultaneous Use – titles
- MA: by earlier of x time or y checkouts (one user) - copies
- MA: by time (one user) - copies
- MA: by checkout (one user) – copies
- Local content – copies.

SU titles huomoidaan vain ostetut nimekkeet, ei kaikkia (runsaasti lahjoituksia). Yksi SU titles on yksi lisenssi.

OD hankinnat saa laskemalla laskuista lisenssien määrä.

OD lainat saa Insight välilehdeltä, summary-laatikosta. Daterange ”Specific” alkupvm 1.1.2022, loppupvm 31.12.2022, total checkouts.

Naxos Spoken word tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://www.nml3.naxosmusiclibrary.com/login>. Usage stats -osiosta tilastoidaan käyttökerrat kohdasta *Active Login Sessions*. Muista rajata vuoden mukaan.

Lasten ja nuorten valtakunnallisen e-kirjakokoelman lainat tilastoidaan E-kirjojen käyttökertoihin. Kokoelmaa ei tilastoida. Ks Ellibs-kirjaston ohjeen kohdalta.

E-lehtien käyttökerrat

eMagz – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://www.epress.fi/elmadmin/>. Titles tilastonäkymästä "Views" totals -luku. Muista rajata vuoden mukaan.

ePress – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://www.epress.fi/elmadmin/>. Titles tilastonäkymästä "Views" totals -luku. Muista rajata vuoden mukaan.

PressReader – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://business.pressreader.com/> avautuvalta sivulta valitaan oma kirjasto vasemmasta navista "FinElib hotspot groupista" (alaseto-ovalikko), oikeasta yläreunasta asetetaan aikaväli 1.1.-31.12. Luetaan luku "issue opens". Jos kirjastolta puuttuu käyttäjätunnus ja salasana, Kansalliskirjaston Halti-palvelusta voi katsoa lisätietoja <https://halti.kansalliskirjasto.fi/login.php>.

Jos käyttäjätilejä on kaksi, on site ja off site (erillinen etäkäyttö ja paikalliskäyttö) tee em. toimenpiteet molemmille. Huom! On Site luvut ovat kirjastokohtaiset, toisin kuin Off site. Off site –luku tulee jakaa kimpnan kesken asukaslukujen suhteessa ja siihen lisätään On site -luku.

Jos kirjastolta puuttuu käyttäjätunnus ja salasana, Kansalliskirjaston Halti-palvelusta voi katsoa lisätietoja <https://halti.kansalliskirjasto.fi/login.php>.

E-musiikin käyttökerrat

Naxos – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://www.nml3.naxosmusiclibrary.com/login>. Usage statistics -osiosta tilastoidaan käyttökerrat (Total numbers of tracks played). Muista rajata vuoden mukaan.

E-kuvatallenteiden käyttökerrat

Naxos Video Library Tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <http://www.naxosvideolibrary.com> . Usage stats -osiosta tilastoidaan käyttökerrat kohdasta Total streams. Muista rajata vuoden mukaan.

Medici.tv palveluntarjoaja lähettää tilastot kirjaston yhteyshenkilölle.

Rockway Tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://kirjastot.rockway.fi/admin> . Rajaa vuoden mukaan ja laske yhteen kurssien lainauskerrat.

VIDDLA käyttökerrat luetaan palvelun hallinnassa Raportit. Valitse päivämääräksi 1.1.2022 – 1.1.2023. (Huom. loppupäivämäärä tulee olla seuraavan kuun ensimmäinen päivä.) Laske saadusta raportista kuukausittaiset lainamäärät yhteen.

Kirjastokino käyttökerrat luetaan palvelun hallinnointisivulta osoitteessa my.icareus.com/[kimpan nimi]. Valitse vasemmasta reunasta Analytics-välilehti, sen jälkeen Videos. Valitse yksiköksi Count ja laita oikeaan yläreunaan päivämääräksi (Date range): 01-01-2022 ja 31-12-2022. Paina Apply. Käyttökerrat näet kohdasta Total.

Cineast

Kaikilla Cineastin tilaajilla on pääsy omalle ylläpitäjäsivulleen, josta tilastotietoja pääsee lataamaan. Jos et tiedä kimppasi ylläpitäjäsivun osoitetta, ole yhteydessä palvelutuottajaan. Cineast lähettää myös kuukausittain ja neljännesvuosittain sähköpostilla tilastollisen yhteenvedon kunkin kirjaston yhteyshenkilöille. Kimpat jakavat käyttötilastot kuntien asukaslukujen suhteessa.

E-aineiston hankintakulut (sis. sisältö- ja alustamaksut)

Tähän lasketaan yhteen e-aineistojen hankintakulut sekä tietokantojen ylläpitokustannukset.

Kuntien yhteisen E-kirjaston kulut tilastoidaan kokonaisuudessaan e-aineistokuluihin. E-kirjaston hankintakulu on 0,7€/kunnan asukas

2 Aineistot: Hankinnat

Hankintaa ovat ostot, vaihdot ja lahjoitukset kokoelmiin. Aineisto tilastoidaan fyysisinä yksiköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti tai useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi aineistoyksiköksi. E-kirjojen hankinta tilastoidaan erikseen.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosisikerrat.
- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiäänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. karttalehdet, diasarjat/ -kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyypit
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä
- Blu-ray -levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

3 Aineistot: Kokoelmat

Kirjastoaineistoa on kirjaston kokoelmiin liitetty ja asiakkaiden ja/tai henkilökunnan käyttöön tarkoitettu aineisto. Aineisto tilastoidaan fyysisinä yksiköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti, useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi aineistoyksiköksi. Lehtien yksittäisiä irtonumeroita ei tilastoida kokoelma-, kirja-, hankinta- eikä poistotietoihin. E-kirjojen kokoelma tilastoidaan erikseen.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosikerrat
- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiäänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. karttalehdet, diasarjat/ -kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyypit.
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä
- Blu-ray -levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

Kauno- ja tietokirjat

Kirjat jaetaan aikuisten sekä lasten ja nuorten kauno- ja tietokirjoihin kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

4 Aineisto: Lainaus

Paikallislainoiksi lasketaan suoraan asiakkaille omista kokoelmista annetut lainat ja niiden uusinnat. Kokonaislainaus = paikallislainat + saadut seutulainat.

Jos kirjastolla on sopimus muiden kuntien kanssa kirjastojen kokoelmien yhteiskäytöstä, niin silloin **seutulainat** lasketaan paikallislainoiksi. Myös **siirtokokoelmien lainat** lasketaan paikallislainoiksi.

E-aineistojen lainat tilastoidaan erikseen.

Lainat tilastoidaan fyysisinä yksiköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti, useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi lainausyksiköksi.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosikerrat.
- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiäänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. yksittäiset lehtilainat (=irtonumerot), karttalehdet, diasarjat/-kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyypit
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä

- Blu-ray –levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kirjaston oman käytännön mukaan.

Kauno- ja tietokirjat

Kirjat jaetaan aikuisten sekä lasten ja nuorten kauno- ja tietokirjoihin kirjaston oman käytännön mukaan.

Celian cd-levyjen lainat

Toimintatilastoihin kerätään tiedot niiden Celian cd-levyjen lainoista, jotka kirjasto lainaa asiakkailleen. Luku lasketaan mukaan lainojen kokonaismäärään.

Lähetetyt kaukolainat

Lähetetyt kaukolainat tilastoidaan vain alueellista kehittämistehtävää, valtakunnallista kehittämistehtävää ja kokoelmiin liittyvää erityistehtävää hoitavien kirjastojen tietoihin:

Espoo:

- Venäjänkielisen kirjaston lähettämät kaukolainat

Helsinki:

- valtakunnallisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat
- Monikielisen kirjaston lähettämät kaukolainat

Joensuu:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Kuopio:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Lahti:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Oulu:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Porvoo:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Rovaniemi:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat
- Saamenkielisen kirjaston lähettämät kaukolainat

Tampere

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Turku

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Vaasa

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Lähetetyt kaukolainat ovat muille kirjastoille (eri hallinnon alaisille) annetut lainat tai kopiot. Kaukolainojen uusintoja ei lasketa. Jos kirjastolla on sopimus muiden kuntien kanssa kirjastojen kokoelmien yhteiskäytöstä, niin silloin seutulainat lasketaan paikallislainoiksi. Jos sopimusta ei ole, kuntien rajat ylittävät seutulainat lasketaan mukaan kaukolainoihin. Lähetetyt kaukolainat ilmoitetaan vain tässä eikä niitä sisällytetä paikallislainoihin ja/tai kirjojen kieli- ja osastojakoihin.

Saadut kaukolainat

Saatuja kaukolainoja ei lasketa minkään kirjaston osalta.

5 Aineistot: Lehdet

Sanoma- ja aikakauslehtiin lasketaan tilastointivuonna tilatut/saapuneet sekä lahjaksi saadut sekä kokoelmiin liitetyt vuosikerrat. Sidotut lehtivuosisikerrat tilastoidaan kirjoiksi.

Lehtien yksittäisiä irtonumeroita ei tilastoida. E-lehtien osalta tilastoidaan vain käyttökerrat e-aineistojen tilastointikohtaan.

6 Aineistot: Poistot

Poistoja ei tilastoida enää erikseen eikä niitä tarvitse täyttää, vaan kokoelman poistoluku lasketaan kaavalla muutoksena edellisen vuoden kokoelman tiedoista.

7 Henkilökunta

Kirjaston henkilökuntaan ei lasketa kiinteistö- ja siivoushenkilökuntaa.

Henkilötyövuodet ilmoitetaan tehtyjen henkilötyövuosien mukaan. Vuosiloma sisältyy henkilötyövuoteen.

Pitkät vähintään yhden kuukauden yhtäjaksoiset poissaolot vähennetään, jos niiden aikana ei ole ollut sijaista. Henkilötyövuodet ilmoitetaan **kahden desimaalin tarkkuudella**.

Osa-aikaisten, tuntityötä tekevien ja osa-aikaeläkkeellä olevien vuosittaiset yhteenlasketut työtunnit muunnetaan henkilötyövuosiksi seuraavasti:

- keskimäärin 36,25 ja tunnin viikkotyöajan yhteenlaskettu määrä jaetaan 1700:lla
- keskimäärin 38,25 ja tunnin viikkotyöajan yhteenlaskettu määrä jaetaan 1930:lla

Esimerkki henkilötyövuosien laskennasta: Jos henkilö tekee viikossa 12 tuntia ja viikkotyöaika on 36 tuntia 15 min, on työaika 33 % (12 / 36,15). Jos henkilö on työskennellyt vuoden alusta loppuun, niin htv on 0,33 ja jos henkilö on aloittanut esim. maaliskuussa, on htv $10 \text{ kk} / 12 \text{ kk} = 0,83 * 0,33 = 0,275 \text{ htv}$.

Täyttämättömiä virkoja ja toimia ei lasketa mukaan. Hallintokuntien yhdistelmäviroista tai toimista tai vastaavista järjestelyistä lasketaan mukaan vain kirjastotyön osuus. Mikäli kunnilla on yhteisiä virkoja tai kunta ostaa kirjastopalveluja toiselta kunnalta, on henkilötyövuodet jaettava kuntien kesken oikeassa suhteessa.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ei enää määrittele työntekijöiden ammatillista kelpoisuutta. Tilastoimme kuitenkin edelleen kirjastoammatilliset henkilötyövuodet, jotta voimme seurata lain muutoksen vaikutuksia.

Henkilöstötiedot ilmoitetaan seuraavasti ryhmiteltyinä:

- Henkilötyövuodet, kirjaston palkkaamat (htv)
  - o Henkilötyövuodet korkeakoulutetut (htv)
    - Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset (htv)
  - o Henkilötyövuodet, 2. aste (htv)
    - Kirjastoammatilliset 2. aste (htv)
  - o Henkilötyövuodet muut (htv)
- Muut henkilötyövuodet (ei kirjaston palkkaamat) (htv)

Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset: (tilastoinnissa Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset)

- 1) yliopistossa suoritettu korkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 60 opintopisteen laajuiset korkeakoulutason kirjasto- ja informaatioalan opinnot;
- 2) ammattikorkeakoulussa suoritettu korkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 60 opintopisteen laajuiset korkeakoulutason kirjasto- ja informaatioalan opinnot;

Toisen asteen kirjastoammatilliset: (tilastoinnissa Kirjastoammatilliset 2. aste)

- 1) ammatillinen perustutkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 35 opintoviikon laajuiset kirjasto- ja informaatioalan opinnot;
- 2) tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto.

Muut henkilötyövuodet (ei kirjaston palkkaamat) kohtaan merkitään muilla kuin kirjaston varoilla palkattu henkilökunta, esimerkiksi:

- työllisyysvaroin palkatut (mm. työkokeilijat, kuntouttavassa työtoiminnassa olevat)
- siviilipalvelusta suorittavat
- projekteissa ja hankkeissa työskentelevät
- koulutuksen työssäolojaksoa suorittavat (esim. oppisopimuskoulutus)
- sellaiset kesätyöntekijät ja harjoittelijat (tettiläisiä ei huomioida), jotka ovat palkattomia tai joiden palkka maksetaan muista kuin kirjaston varoista

Henkilökunnan täydennyskoulutuspäivät

Henkilökunnan täydennyskoulutuspäiviksi lasketaan työnantajan tai jonkun muun koulutuksen järjestäjän työaikana järjestämä sisäinen tai ulkoinen koulutus- tai kehittämistilaisuus. Koulutukseen osallistuminen etäyhteydellä lasketaan mukaan. Työhön perehdyttämistä ei lasketa täydennyskoulutukseksi. Neljä tuntia tai alle kestävä koulutustilaisuudet lasketaan puoleksi koulutuspäiväksi. Koulutuspäivien määrä lasketaan yhteen. Esimerkiksi jos kymmenen työntekijää osallistuu viiteen koulutuspäivään, niin silloin täydennyskoulutuspäiviä on yhteensä 50.

8 Käyttäjäkoulutus

Käyttäjäkoulutuksesta tilastoidaan kirjaston päävastuullisena järjestämien ja ennalta valmisteltujen asiakkaille suunnattujen koulutustilaisuuksien määrä ja osallistujien määrä. Päävastuullisuudella tarkoitetaan sitä, että kirjasto osallistuu tilaisuuden suunnitteluun, markkinointiin ja toteutukseen merkittävästi, vaikka muitakin yhteistyökumppaneita olisi

mukana toteuttamassa tilaisuutta. Tällöin merkittävyys tarkoittaa sitä, että kirjasto vastaa yli 50 %:sti koulutuksen kustannuksista (ml. tilat, henkilöstö, markkinointi, palkkiot jne.).

Käyttäjäkoulutukset tilastoidaan erikseen alle 18-vuotiaille ja 18 vuotta täyttäneille. Vuoden 2022 alusta alkaen tuntimääriä ei enää tilastoida.

Käyttäjäkoulutustilastoihin lasketaan myös verkkokoulutukset. Osallistujiksi lasketaan myös koulutustallenteen jälkikäteen katselleiden/kuunnelleiden määrä, jos ohjelma tilastoi ko. luvut. Osallistujia ovat siis vain julkaisuvuoden aikana katselleet ja/tai kuunnelleet.

Käyttäjäkoulutukseen ei lasketa mukaan kirjaston oman henkilökunnan koulutusta.

Koulutustilaisuuden sisältönä voi olla kirjaston käyttö yleensä, palvelut, tilat, laitteet, kokoelmien esittely, vinkkaus, tiedonhaku, tiedonlähteet, e-aineistot, tietotekniikan ja verkkopalveluiden käyttö. Käyttäjäkoulutusta ovat myös kirjaston ulkopuolella ohjatut ryhmäkäynnit, kuten vinkkaustilaisuudet ja kirjaston palveluiden esittely kouluissa, vanhainkodeissa, palvelutaloissa ja harrasteryhmissä.

Kirjaston järjestämät koulutukset tilastoidaan:

- **Monipuoliset lukutaidot 18 vuotta täyttäneille** (kpl) (osallistujat): Lukemista ja kirjallisuutta edistävät koulutukset, esim. kirjavinkkaukset, runo- ja räp -työpajat jne.
- **Monipuoliset lukutaidot alle 18-vuotiaille** (kpl) (osallistujat): Lukemista ja kirjallisuutta edistävät koulutukset, esim. kirjavinkkaukset, runo- ja räp -työpajat jne.
- **Tiedonhankinnan ja digitaalisen lukutaidon koulutukset, digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus 18 vuotta täyttäneille** (kpl) (osallistujat): Esim. kirjaston käytön opetus, tiedonhaun opetus, tieto-, viestintä- ja digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus
- **Tiedonhankinnan ja digitaalisen lukutaidon koulutukset, digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus alle 18-vuotiaille** (kpl) (osallistujat): Esim. kirjaston käytön opetus, tiedonhaun opetus, tieto-, viestintä- ja digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus
- **Muut koulutukset** (kpl) (osallistujat)

Koulutuksen kohderyhmä ja sisältö ratkaisevat, minkä ikäryhmän koulutukseksi se tilastoidaan. Aikuisille suunnatut koulutukset tilastoidaan 18 vuotta täyttäneiden koulutuksiin, vaikka niihin saisivat osallistua myös lapset ja nuoret. Koulutukset, joiden kohderyhmänä ovat perheet sekä koulutukset, joiden sisältö on aidosti kaikenikäisille, tilastoidaan alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin.

Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä

Käyttäjäkoulutuksiin osallistuneiden määrä yhteensä tilastointivuonna. Jos koulutuskokonaisuuteen kuuluu useita itsenäisiä koulutuskertoja, joihin voi osallistua erikseen, lasketaan osallistujat yhteen eri koulutuskerroilta. (esim. Tietokone tutuksi – kurssi, jonka sisältönä viisi eri aiheista erillistä kokoontumiskertaa).

9 Käyttäjät

Lainaajiksi lasketaan tilastointivuonna lainausoikeuttaan käyttäneet.

Fyysiset kirjastokäynnit saadaan joko kävijälaskurista tai otannalla. Toimipisteiden ja kirjastoauto(je)n käynnit lasketaan yhteen. Muiden palvelupaikkojen kävijöitä ei lasketa.

Otanta tehdään vähintään kuusi kertaa vuodessa, siis joka toinen kuukausi, viikonpäivää vaihdellen. Saatu summa jaetaan otantakertojen määrällä ja kerrotaan kirjaston vuotuisten aukiolopäivien määrällä. Tuloksena on kokonaiskävijämäärä.

Toimintatilastoihin kerätään tieto **Celia-aineistojen käyttäjämääristä** (=Celian asiakkaat). Opetus- ja kulttuuriministeriö tarvitsee tilastoja toiminnan vaikuttavuuden seuraamiseksi.

Celian asiakkaiden lukumäärä lasketaan seuraavasti:

- **Laske yhteen seuraavat kaksi lukua:** Celian cd-äänikirjoja kirjastosta lainanneiden asiakkaiden lukumäärä (tai arvio määrästä) ja Celian rekisteriin tallennettujen asiakkaiden lukumäärä.
- Tee laskenta vuoden lopun tilanteesta.

Celia julkaisee verkkosivuillaan 2022 vuodesta alkaen excel-tilaston, josta jokainen kirjasto voi poimia rekisteröityjen asiakkaiden määrän. Celian verkkosivut:

<https://www.celianet.fi/kirjaston-ohjeet/tilastot-ja-asiakaskysely/>. Muista lisätä excelissä olevaan lukumäärään Celian cd-äänikirjoja kirjastosta lainanneiden asiakkaiden määrä (luvun saa kirjastojärjestelmästä).

Verkkokäynti on asiakkaan onnistunut käynti kirjaston ylläpitämässä verkkosivustoissa. Siihen voi sisältyä useita toimintoja ja sivulatauksia. Yksittäinen verkkokäynti voi sisältää esimerkiksi aineistotietokannan selailua, varauksenteon, lainojen uusinnan, seudullisen portaalin käytön jne.

Käynnin aikana tehtyjä yksittäisiä sivulatauksia ei lasketa verkkokäynneiksi. Verkkokäynneiksi ei lasketa kirjaston tiloissa asiakkaiden käytössä olevilta työasemilta tai kirjaston henkilökunnan työasemilta tehtyjä käyntejä.

Verkkokäyntien kokonaismäärä perustuu automaattiseen verkkoseurantaan tai luotettavaan otantaan. Kirjastojen yhteisjärjestelmissä, mikäli lukua ei saada kunnittain eriteltyinä, lasketaan se seuraavasti: verkkokäyntien kokonaismäärä x kunnan asukkaiden prosenttiosuuden desimaaliluku.

Kirjaston Finna-näkymän verkkokäyntien määrä saadaan hallintaliittymän tilastoista kohdasta yleisnäkyminen -> kävijät -> käynnit. Lisäohjeita Finnan tilastoista löytyy Finna-kiivistä <https://www.kiwi.fi/display/Finna/Tilastot>. Google Analyticsissä seurattaviksi määriteltyjen verkkosivustojen käynnit löytyvät kohdasta Audience -> Overview -> Sessions/Istunnot. Lisätietoa Google Analyticsin käynneistä: [Verkkoistunnon määrittely Universal Analyticsissa - Analytics Ohjeet \(google.com\)](#)

Huom! Traficomin uuden 13.9.2021 evästeohjeistuksen käyttöönoton myötä verkkosivujen kävijätilastoihin tallentuu jatkossa useita kymmeniä prosentteja vähemmän kävijöitä, eivätkä tilastot ennen ja jälkeen uudenlaisen evästeohjeistuksen käyttöönoton eivät ole vertailukelpoisia. Finnassa uudet evästeohjeistukset otettiin käyttöön 1.11.2022.

10 Muut tilastot

Aluehallintovirastossa täytetään kunnittain asukasluku ja alle 15-vuotiaiden määrä tilastokeskuksen uusimman vahvistetun väestötilaston mukaiseksi. Aluehallintovirastot tallentavat myös kunnanumerot tilastotietoihin.

11 Näyttelyt

Kirjasto on päävastuullinen järjestäjä järjestäessään tilassaan näyttelyn joko itse tai yhdessä jonkun ulkopuolisen toimijan kanssa. Jos kirjastolla ei ole päävastuuta näyttelystä, sitä ei tilastoida. Kirjastoaineiston esillepano ei ole näyttely.

12 Talous

Kirjaston **toimintakuluihin** ei sisällytetä arvonlisäveroa eikä laskennallisia poistoja ja korkoja. Summat pyöristetään lähimpään euroon.

Kirjaston **kokonaistoimintakulut** ilmoitetaan bruttokuluina tilastointivuonna hyväksytyjen talousarviopäätösten mukaisesti (henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokratulot sekä muut kulut).

Kirjaston tulee antaa pyydetyt taloustiedot tilinpäätöstietojen mukaisesti, jos ne ovat käytettävissä. Muussa tapauksessa toimintakulut ilmoitetaan toimintavuoden todellisen toteutuman mukaisesti siten, että tiedot vastaavat mahdollisemman tarkasti myöhemmin vahvistettavaa tilinpäätöstä. Toimintakuluissa tulee ottaa huomioon täysimääräisesti kunnan sisäisesti laskutettavat kirjastotoimintaa koskevat ja ns. vyörytettävät kulut.

Toimintatuottoja, valtionosuuksia ja –avustuksia ei vähennetä toimintakuluista. Toimintakuluista vähennetään myyntituotot muilta kunnilta tai hallintokunnilta silloin, kun kunta myy kirjastopalveluja toiselle kunnalle tai hallintokunnalle, esim. kirjastoautotoiminta tai oppilaitoskirjastopalvelut. Vastaavasti edellä mainitun palvelun ostokulut tulee olla palveluja ostavan yleisen kirjaston talousarviossa. On myös huolehdittava siitä, että palvelujen oston kautta syntyneet suoritteet näkyvät ainoastaan palveluja ostavan kunnan tiedoissa.

Jos kirjaston toimintakuluja on budjetoitu muualle kuin kirjaston tileille, nämä kulut tulee sisällyttää kokonaiskuluihin. Vastaavasti kirjaston talousarvioon sisältyvät muut kuin kirjaston kulut (esim. kulttuuritoimi) tulee poistaa kirjaston kokonaiskuluista. Tällaisia tilanteita syntyy esim. kiinteistö- ja henkilöstökulujen osalta.

Henkilöstökuluihin sisällytetään koko henkilökunnan palkat ja palkkiot, eläkevakuutusmaksut, muut sosiaalivakuutusmaksut ja sivukulut. Eri hallintokuntien yhdistelmäviroista tai toimista tai vastaavista järjestelyistä lasketaan mukaan vain kirjastotyön osuus. Kirjaston oman kiinteistö- ja siivoushenkilökunnan palkat ja palkkiot lasketaan tilakustannuksiin. Jos kirjasto ostaa kiinteistö- ja/tai siivouspalveluja joko

sisäisenä tai ulkoisena palveluna, sisällytetään ne tilakustannuksiin kokonaisuudessaan. Työllisyysvaroin palkattujen henkilöstökuluja ja siviilipalvelusta suorittavien ym. vastaavien korvauksia ei lasketa mukaan.

Kirjastoaineistokuluihin sisällytetään kaikki yleisen kunnallisen kirjaston kokoelmiin ostettu ja asiakkaiden ja/tai henkilökunnan käyttöön tarkoitettu aineisto kuten kirjat, e-aineistot, sanoma- ja aikakauslehdet, kuva- ja äänitallenteet, nuotit ja partituurit, kartat ja mikromuotoinen aineisto. Tekijänoikeusmaksut ja muovituskulut sisällytetään mukaan kirjastoaineistokuluihin. Digitaalisen ja verkkoaineiston hankinta- ja lisenssimaksut ja/tai tietokantojen sekä sisältötuotteiden käyttöoikeusmaksut tai kertakaikkiset korvaukset merkitään e-aineistokuluiksi.

Kirjojen hankintakuluihin sisällytetään ainoastaan kirjojen ostohinnat ilman arvonlisäveroa. Kirjojen ostoon ei sisällytetä muovitus-, sidonta-, pakkaus-, kuljetus-, provisio- ym. vastaavia menoja. Tässä kohden kirjan määrittely on suppeampi kuin aineistokohdassa. Tämän kohdan perusteella määräytyy kirjailijoille ja kääntäjille maksettavien kirjastoapurahojen kokonaissumma (L 1080/83). Kirjojen hankintakuluihin ei sisällytetä e-kirjojen hankintakuluja.

E-aineistokuluihin lasketaan elektronisen ja verkkoaineiston hankinta- ja lisenssimaksut ja/tai tietokantojen sekä sisältötuotteiden käyttöoikeusmaksut tai kertakaikkiset korvaukset. Kuntien yhteisen E-kirjaston kulut tilastoidaan kokonaisuudessaan e-aineistokuluihin. E-kirjaston hankintakulu on 0,7€/kunnan asukas.

Tilakustannukset: tilakuluihin sisällytetään kaikki kirjaston käytössä olevien tilojen vuokra-, kunnossapito- ja huoltokulut (myös kirjaston oman kiinteistö- ja siivoushenkilökunnan palkat ja palkkiot, lämmitys, valaistus, vesi- ja jätevesimaksut) (ISO 2789:2006(E);6.5.1.5). Muut mahdolliset tilakulut (esim. kunnan hallinnon vyörytetyt tilakustannukset) ovat muissa kuluissa.

Muut kulut saadaan, kun henkilöstökulut, tilakulut ja kirjastoaineistokulut vähennetään kokonaistoimintakuluista.

Toimintakulut kuluvana vuonna ilmoitetaan hyväksytyt talousarvion mukaisina samoin perustein kuin edellä.

13 Tapahtumat

Tapahtumatilastoihin lasketaan myös virtuaaliset tapahtumat. Osallistujiksi lasketaan myös tallenteen jälkikäteen katselleiden/kuunnelleiden määrä, jos ohjelma tilastoi ko. luvut. Osallistujia ovat siis vain julkaisuvuoden aikana katselleet ja/tai kuunnelleet.

- Kirjaston päävastuullisena järjestämät tapahtumat
- Kunnan muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat kirjastossa (kpl)
- Ulkopuolisten järjestämät tapahtumat kirjastossa (kpl)
- Kirjaston osallistuminen muiden toimijoiden järjestämiin tapahtumiin kirjaston ulkopuolella (kpl)

- Tapahtumia yhteensä kpl (summakenttä edellisistä)

Kirjaston päävastuullisena järjestämät tapahtumat

Kirjasto on päävastuullinen järjestäjä järjestäessään tapahtuman joko itse tai yhdessä jonkun ulkopuolisen toimijan kanssa. Tapahtuman ei tarvitse sijoittua kirjaston tilaan. Jos kirjastolla ei ole päävastuuta tapahtumasta, sitä ei tilastoida tähän.

Päävastuullisuudella tarkoitetaan sitä, että kirjasto osallistuu tilaisuuden suunnitteluun, markkinointiin ja toteutukseen merkittävästi, vaikka muitakin yhteistyökumppaneita olisi mukana toteuttamassa tilaisuutta. Tällöin merkittävyys tarkoittaa sitä, että kirjasto vastaa yli 50 %:sti tapahtuman kustannuksista (ml. tilat, henkilöstö, markkinointi, palkkiot jne.).

Tapahtumia ovat kulttuuri- tai sivistystarkoituksessa järjestetyt tapahtumat kuten kirjailijaillat, lukupiirit, konsertit ja musiikkitapahtumat, luennot ja keskustelutilaisuudet, poistomyyntitapahtumat, lastentapahtumat, satutunnit, työpajat, elokuvaesitykset, nukketeatteriesitykset. Virtuaaliset tapahtumat luetaan mukaan.

Yhden kokonaisuuden alla järjestetyt yksittäiset tapahtumat tilastoidaan erillisinä (esim. Sadun päivän tapahtuma, joka koostuu konsertista ja kolmesta työpajasta = 4 tapahtumaa).

Kirjaston järjestämät tapahtumat tilastoidaan tapahtuman kohderyhmän sekä tapahtuman tyyppin mukaan seuraaviin ryhmiin:

Tapahtuman kohderyhmä

- **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia 18 vuotta täyttäneille (kpl, osallistujamäärät).**
- **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia alle 18-vuotiaille (kpl, osallistujamäärät).** Alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin lasketaan myös tapahtumat, joiden kohderyhmänä ovat perheet.

Tapahtuman tyyppi

- **Kirjallisuus ja lukemisen edistäminen (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi kirjallisuuteen ja monipuolisiin lukutaitoihin liittyvät tapahtumat mm. kirjailijavierailut, lukupiirit ja satutunnit.
- **Muut kulttuuritapahtumat (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi konsertit, teatteri- ja nukketeatteriesitykset, tanssi- ja elokuvaesitykset
- **Maailemankatsomukselliset ja yhteiskunnalliset tapahtumat (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi kielikahvilat, monikulttuurisuuteen liittyvät tapahtumat, poliittiset ja uskonnolliset tilaisuudet.
- **Muut tapahtumat (kpl) (osallistujat)**

Yksi tapahtuma ja sen osallistujat merkitään siis sekä tapahtuman kohderyhmän että tapahtuman tyyppin kohdalle. **Esimerkki:** Kirjastossa on järjestetty lapsille suunnattu satutunti, johon on osallistunut 10 henkilöä. Tapahtuma ja osallistuneet 10 henkilöä merkitään tilastoissa kohtiin **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia alle 18-vuotiaille** ja **Kirjallisuus ja lukemisen edistäminen**.

Tapahtuman kohderyhmä ja sisältö ratkaisevat, minkä ikäryhmän tapahtumaksi se tilastoidaan. Aikuisille suunnatut tapahtumat (esim. aikuisille kirjoja kirjoittavan kirjailijan

vierailu) tilastoidaan 18 vuotta täyttäneiden tapahtumiin, vaikka niihin saisivat osallistua myös lapset ja nuoret. Tapahtumat, joiden kohderyhmänä ovat perheet sekä tapahtumat, joissa on aidosti ohjelmaa kaikenikäisille, tilastoidaan alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin.

Tapahtuman osallistujat tilastoidaan ikäryhmittäin samalla periaatteella kuin itse tapahtuma. Jos esimerkiksi aikuisille suunnattuun tapahtumaan osallistuu 30 henkilöä, tilastoidaan kaikki osallistujat 18 vuotta täyttäneiden tapahtumien osallistujamäärään riippumatta siitä, onko osa osallistujista ollut lapsia ja nuoria.

Kunnan muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat kirjastossa

Kunnan muiden toimijoiden järjestämissä tapahtumissa kirjasto ei ole päävastuullinen järjestäjä, mutta voi olla mukana muutoin järjestelyissä. Tapahtumat järjestetään kirjaston tiloissa. Ne liittyvät jollain lailla kirjaston tavoitteisiin tai tehtäviin esimerkiksi ovat tavoitteiltaan kulttuurisia, koulutuksellisia, yhteiskunnallisia tai poliittisia. Tilaisuudet ovat avoimia yleisölle. Osallistujamääriä ei lasketa.

Ulkopuolisten järjestämät tapahtumat kirjastossa

Muiden kuin kunnan toimijoiden päävastuullisesti järjestämissä tapahtumissa kirjasto ei ole päävastuullinen järjestäjä, mutta voi olla mukana muutoin järjestelyissä. Ne liittyvät jollain lailla kirjaston tavoitteisiin tai tehtäviin esimerkiksi ovat tavoitteiltaan kulttuurisia, koulutuksellisia, yhteiskunnallisia tai poliittisia. Tilaisuudet ovat avoimia yleisölle. Tapahtumat sijoittuvat kirjaston tilaan. Osallistujamääriä ei lasketa.

14 Toimipisteet

Kirjasto on palvelupaikka, jolla on

- huoneisto pääasiassa omassa käytössä
- kirjaston palkkaamaa henkilökuntaa
- säännöllinen aukioloaika

Kirjaston toimipisteiksi lasketaan yleisessä käytössä olevat niin sanotut pää- ja sivukirjastot (lähikirjastot).

Jos toimintayksikkö lakkautetaan kesken vuotta, toimintatiedot sisällytetään koko vuoden tietoihin.

Laitoskirjasto on kirjasto, joka toimii yllä mainituin edellytyksin sairaalassa tai hoitolaitoksessa.

Muut palvelupaikat

Muita palvelupaikkoja ovat siirtokokoelmat, kirjastoveneet ym. vastaavat, joiden toiminnasta ja hallinnosta vastaa kunnan kirjasto. Muiden palvelupaikkojen aukiolotunteja ja kävijöitä ei tilastoida valtakunnallisiin tilastoihin. Lainat sisällytetään kokonaislainaukseen.

Kirjastoauto

Useamman kunnan yhteisen kirjastoauton merkitsee vain omistaja- tai sijoituskunta - pysäkkien määrä sekä toimintatiedot ilmoitetaan kunnittain.

Kirjastoauto- ja venelainat ilmoitetaan erikseen. Jos kirjastoauto ostetaan toiselta kunnalta, palvelun ostava kunnankirjasto ilmoittaa omat lainansa ja myyvä kirjasto omat lainansa. Kirjastoautolainat sisällytetään kokonaislainaukseen.

Kirjastoauton palveluajat pysäkeillä lasketaan aukiolotunteihin.

Kirjastoauton kävijät lasketaan kirjastokäynteihin.

"Kirjastoauton pysäkkejä" -kohdassa kysytään kirjastoauton pysäkkien lukumäärää, ei aikataulun mukaisia pysähtymiskertoja.

Monipalveluautoa **ei** lasketa kirjastoautoksi, jos se kuljettaa kirjakasseja tms. asiakkaille eikä sillä ole vakituisia pysäkkejä tai autoon ei ole avointa pääsyä asioimaan.

Aukioloajat

Aukioloajat tallennetaan **neljään** erilliseen kohtaan:

1. Aukioloaika, jolloin kirjastoammatillista henkilökuntaa on paikalla palvelemassa.
2. Itsepalveluaukioloaika, jolloin henkilökuntaa on paikalla, mutta ei palvelemassa (paikalla voi olla myös vartija, virastomestari, kahvilatyöntekijä tms.).
3. Omatoimikirjaston aukioloaika, jolloin kirjaston henkilökuntaa ei ole paikalla, ja sisäänpääsy tapahtuu esim. kirjastokortin tai ovikoodin avulla.
4. Aukioloaika yhteensä.

Kirjaston hyötyala (hym2)

Hyötyalalla tarkoitetaan kirjastokäytössä olevia tiloja sisäseinien rajoittaman osan mukaisesti. Kirjastokäytössä olevien tilojen hyötyalat lasketaan yhteen. Jos kirjaston toimipiste lakkautetaan kesken vuoden, lasketaan se mukaan hyötyalaan.

Hyötyalaan ei lasketa teknisiä tiloja (esim. lämpökeskus, ilmanvaihtokonehuoneet ja sähkötekniset tilat), hissejä, tuulikaappeja, portaita, porrashuoneita, käytäviä eikä sellaisia aula- ja eteistiloja, joissa ei ole kirjastotoimintaa. Hyötypinta-alaan ei myöskään lasketa kirjastoautoa tai autotallia eikä koulujen kirjastoja silloin, kun ne ovat vain koululaisille.